INTERPRETAREA TEMPORALĂ A PARTICIPIULUI ADNOMINAL

VIORELA-VALENTINA DIMA
Academia de Studii Economice, Bucureşti

1. ***Introducere***

În ultimele decenii se discută din ce în ce mai mult problema interpretării temporale a Grupurilor Nominale (GN) în diferite limbi. Substantivele sunt interpretate temporal prin decodificarea elementelor contextuale care fac referire la unul dintre următoarele timpuri: (i) **timpul predicaţiei nominale** (definit de Musan 1995:12ff ca „intervalul în care proprietatea descrisă de substantiv se aplică entităţii denotate"), (ii) **timpul relaţiei de posesie** (identificat de Sadler şi Nordlinger 2001, Nordlinger şi Sadler 2003 sau Lecarme 2005 drept timpul în care entitatea denotată de substantiv intră în relaţie de posesie cu o altă entitate) şi (iii) **timpul existenţei entităţii** (definit de Musan 1995:12ff drept „intervalul în care există individul denotat de substantivul în cauză").

Contextele din (1a.-c.) exemplifică cele trei timpuri menţionate mai sus. Astfel, 'fosta lui casă' din (1a.) se referă la o entitate care nu mai are proprietatea de a fi casă, adjectivul 'fosta' localizând în trecut timpul predicaţiei nominale. 'Fosta lui casă' din exemplul (1b.) se referă la o casă care nu mai aparţine individului care acum este 'chiriaş-locatar', adjectivul 'fosta' localizând în trecut timpul relaţiei de posesie. În plus, 'fostul meu pisoi' din exemplul (1c.) denotă o entitate care nu mai există, adjectivul 'fost' localizând în trecut timpul existenţei individului. Acest timp este obţinut din sensul lexical al substantivului, i.e. timpul referinţei substantivului este specificat de un adjectiv cu valoare trecută în combinaţie cu un substantiv care denotă o proprietate 'individual-level' (cf. Musan 1995, Tonhauser 2006)[1].

(1) a. *Profesorul stătea într-o odaie din **fosta lui casă** de pe strada Manutanţei [...] Jumătate din casă este întreagă şi astăzi.*[2]
b. *[…] în calitate de chiriaş-locatar în **fosta lui casă** […].*[3]
c. ***Fostul meu pisoi** [...] - L-am avut 7 ani de zile până în vara aceasta pe 3 august când a fost călcat de o maşină şi eu nu eram acasă [...].*[4]

Scopul acestei lucrări este să ilustreze cu exemple modul în care participiile adnominale şi Grupurile Nominale (GN) regente se influenţează reciproc în ceea ce priveşte interpretarea temporală.

[1] Pentru definirea substantivelor de tip „individual-level", vezi Kratzer (1988).
[2] http://www.scribd.com/doc/27664/George-Balaita-Lumea-in-doua-zile
[3] http://www.dilemaveche.ro/index.php?nr=153&cmd=articol&id=4710
[4] http://deacris.piczo.com/fostulmeupisoi?cr=6&linkvar=000044

BDD-V808 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

2. *Influenţa participiului adnominal asupra interptretării temporale a GN determinat*

Aşa cum reiese din exemplele prezentate în această secţiune, participiile adnominale pot localiza oricare dintre cele trei timpuri asociate cu interpretarea temporală a GN. Pentru început, exemplele din (2) arată faptul că participiile adnominale care denotă 'sfârşitul unei stări' pot localiza în trecut **timpul existenţei entităţii** denotate de GN regent. Cu alte cuvinte, semantica participiilor 'executat'/'dărâmat' implică moartea/distrugerea GN 'fost ministru'/'punct de observaţie':

(2) a. *Fost ministru **executat pentru corupţie***.[1]
b. *În luna martie 2004, […] i s-a arătat […] punctul de observaţie **dărâmat ulterior de furtună** […]*[2].

În al doilea rând, participiile adnominale pot localiza **timpul predicaţiei nominale**. Astfel, 'preşedintele'/'angajatul'/'şomerii' din (3) sunt de fapt un fost preşedinte, un fost angajat sau foşti someri, întrucât participiile adnominale 'vorbesc' despre demiterea, concedierea sau angajarea respectivilor indivizi:

(3) a. *Preşedinte **demis pentru corupţie***[3]
b. *un angajat **concediat pentru incompetenţă***[4]
c. *Întreprinderile mici şi mijlocii pot obţine credite de 100 milioane lei pentru fiecare şomer **angajat de la agenţiile judetene pentru ocuparea forţei de muncă** […]*.[5]

În exemple în care GN regent este determinat şi de un adjectiv temporal, cel din urmă trebuie să aibă un sens compatibil cu cel al participiului adnominal. Prin urmare, dacă participiul indică terminarea unei stări, adjectivul este cu precădere 'fost', ca în (4a.,c.). Exemple din (4b.,d.) cu adjectivele 'actual'/'viitor' indică o reinterpretare a contextului, fiind vorba de un actual/viitor preşedinte demis cu altă ocazie dintr-o funcţie similară, respectiv de nişte actuali/viitori şomeri angajaţi în trecut nu acum/în viitor:

(4) a. ***fostul** preşedinte **demis pentru rezultate slabe la alegeri***[6]
b. *??**actualul/viitorul** preşedinte **demis pentru rezultate slabe la alegeri***
c. *75 de **foşti** şomeri **angajaţi la Primărie***[7]
d. *??**actuali/viitori** şomeri **angajaţi la Primărie***

În contexte precum cele din (4), participiul adnominal are o funcţie extensională (de identificare a individului denotat de GN), iar adjectivul temporal are o funcţie intensională (de identificare a conceptului rezultat din combinaţia GN + participiu).[8] În ceea ce priveşte

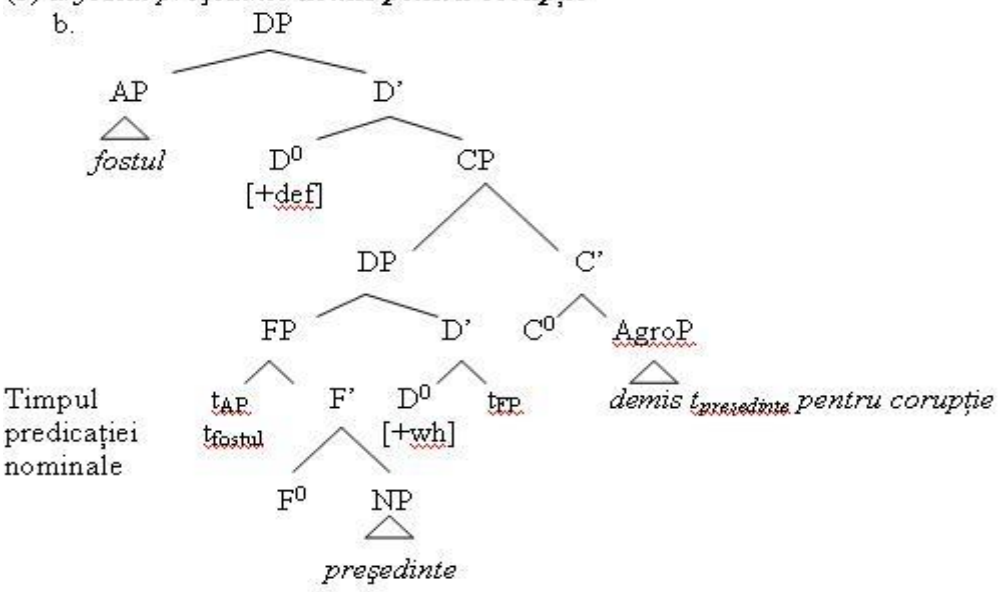
[1] w.antena3.ro/stiri/externe/pagina-474/
[2] http://www.banateanul.ro/articol/ziar/timisoara/salvati-delta-banatului/3024/0/print/
[3] www.adevarul.ro/articole/2007/meciul-presedinte-8211-parlament-in-lumea-larga.html
[4] forum.chip.ro/showthread.php?t=16405&page=10
[5] http://www.evenimentul.ro/articol/cum-pot-obtine-imm-urile.html
[6] www.politicieni.ro/tag/realegere/
[7] www.citynews.ro/cluj/cautare-text/someri/
[8] Pentru valorile extensionale sau intensionale ale adjectivelor vezi între alţii Cornilescu (2004, 2005, 2006).

BDD-V808 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

derivarea acestui tip de construcţii, putem considera că aceasta se realizează în două etape: i) GN este modificat mai întâi de participiu, astfel **timpul predicaţiei nominale** este localizat în trecut, şi ii) adjectivul temporal modifică GN complex (substantiv + participiu) − în consecinţă, adjectivul selectat trebuie să fie compatibil cu acest timp trecut al predicaţiei nominale. Această derivare este reprezentată în (5)[1]:

(5) a. *fostul preşedinte* ***demis pentru corupţie***

b.

Nu în ultimul rând, participiile adnominale pot localiza **timpul relaţiei de posesie**. Astfel, în (6a.,c.) o 'maşină furată' este de fapt o fostă maşină, iar o soţie care a divorţat este o de fapt o fostă soţie. Ca şi mai sus, co-ocurenţa dintre un participiu care denotă sfârşitul unei stări şi un adjectiv temporal prezent/viitor duce la reinterpretări. Cu alte cuvinte, 'actuala/viitoarea lui maşină furată' din (6b.) poate însemna doar o maşină care aparţine cuiva în prezent/viitor şi care a fost obiectul unui furt în trecut. În mod similar, GN 'actuala/viitoarea lui soţie' din (6d.) poate fi interpretat doar ca o actuală/viitoare soţie care l-a părăsit şi cu care s-a recăsătorit.

(6) a. *În general o maşină furată nu o mai găseşti deloc, poţi să-ţi iei adio de la ea, cum şi-a luat taică-meu de la* ***fosta lui maşină furată*** *şi ea.*[2]
b ?? ***actuala/viitoarea lui maşină furată***
c. *El e un soţ* ***părăsit cu ani în urmă de soţie*** *[...].*[3]
d. ?? ***actuala/viitoarea lui soţie care l-a părăsit***

Pe baza exemplelor prezentate în această secţiune ajungem la umrătoarea generalizare:

[1] Reprezentarea din (5) se bazează pe idea că propoziţiile relative (reduse) sunt structuri de tip Grup Complementizator proiectate în poziţie de complement al centrului determinant (cf Bianchi 2002a.,b., Kayne 1994, Krause 2001, Sleeman 2007, de Vries 2002).

[2] http://dihania.wordpress.com/2009/04/28/

[3] http://www.cinemagia.ro/filme/enchanted-magie-in-manhattan-17310/articol/21433/

BDD-V808 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

(7) *Sensul lexical al participiului adnominal poate localiza unul dintre cele trei timpuri asociate cu interpretarea temporală a GN regent.*

3. *Influenţa GN centru asupra interptretării temporale a participiului adnominal*

Există contexte în care lecţiunile temporale ale GN regent pot influenţa interpretarea temporală a participiului adnominal. Astfel, când GN regent este asociat cu un **timp** trecut **al existenţei entităţii**, participiul determinant are şi el o lecţiune temporală trecută:

(8) *Wallace [1823-1913]* ***a fost un om de ştiinţă preocupat de ocultism*** *[…].*[1]
= 'un om de ştiinţă care **era/* este** preocupat de occultism […].'

De exemplu, în (8) GN 'om de ştiinţă' obţine un timp trecut de existenţă a individului din context: GN denotă o proprietate de tip 'individual-level' care este localizată în trecut de predicatul verbal 'a fost' şi de adverbul temporal dintre paranteze '1823-1913'. Din moment ce GN regent are o interpretare temporală trecută, participiul adnominal poate fi parafrazat printr-o formă verbală la trecut (i.e. 'era preocupat') şi un printr-o fomră verbală la prezent (i.e. 'este preocupat').

Prin urmare, putem ajunge la următoarea generalizare:

(9) *Un timp trecut al existenţei entităţii denotate de GN regent determină o interpretare temporală trecută a participiului adnominal.*

Exemplele de mai jos arată că participiul adnominal poate obţine lecţiuni non-trecute în alte contexte. Astfel, (10) arată că atunci când GN regent are un **timp** trecut **al predicaţiei nominale**, participiul adnominal poate avea lecţiuni temporale trecute sau non-trecute, în funcţie de context. În plus, (11) ilustrează faptul că atunci când GN regent are un **timp** trecut **al relaţiei de posesie**, participiul adnominal poate avea lecţiuni temporale trecute sau non-trecute, în funcţie de context:

(10) ***fostul*** *preşedinte* ***felicitat*** *de ziua lui*
a. **fostul** preşedinte care **a fost felicitat** de ziua lui **anul trecut**
b. **fostul** preşedinte care **este felicitat** de ziua lui **în fiecare an**

(11) *Ion a fost singurul meu* ***fost*** *soţ* ***regretat*** *de părinţii mei.*
a. singurul meu **fost** soţ care **a fost o vreme regretat** de părinţii mei
b. singurul meu **fost** soţ care **este încă regretat** de părinţii mei

4. *Concluzii*

Datele prezentate în acest articol duc la concluzia că GN regent şi participiul adnominal se influenţează reciproc în ceea ce priveşte interpretarea temporală. Pe de o parte, participiul adnominal poate localiza oricare dintre cele trei timpuri asociate cu interpretarea temporală a unui GN: i) timpul predicaţiei nominale, ii) timpul relaţiei de posesie, iii) timpul existenţei entităţii denotate de GN. Pe de altă parte, dintre cele trei timpuri menţionate anterior, doar timpul existenţei entităţii denotate de GN influenţează interpretarea temporală a participiului adnominal.

[1] http://forum.chip.ro/showthread.php?t=45805&page=26

BDD-V808 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

BIBLIOGRAFIE

Avram, Larisa, 1999, *Auxiliaries and the Structure of Language*, Bucharest, Bucharest University Press.

Bach, E., A. Kratzer, B. Partee (eds.), 1988, *Papers on Quantification*, Amherst, University of Massachusetts.

Bianchi, V., 2002a, „Headed relative Clauses in Generative Syntax", Part I, *Glot International*, 6, 7, p. 197−204.

Bianchi, V., 2002b, „Headed relative Clauses in Generative Syntax", Part II, *Glot International*, 6, 8, p. 235−247.

Coene, Martine, Liliane Tasmowski (eds.), 2005, *On Space and Time in Language*, Cluj-Napoca, Clusium.

Cornilescu, Alexandra, 2004. "Romanian Relative Adjectives as Intersective NP-modifiers", *Bucharest Working Papers in Linguistics*, p. 50−72.

Cornilescu, Alexandra, 2005, „Romanian Adjectives and the Stage Level – Individual Level Contrast", în Coene, Tasmowski (eds.) 2005: 75−92.

Cornilescu, Alexandra, 2006, "Modes of Semantic Combinations: NP / DP. Adjectives and the Structure of the Romanian DP", în Doetjes, González (eds.) 2006: 43–69.

Cornilescu, Alexandra, 2009. "On the linearization of adjectives in Romanian", în Torck, Danièle and W. Leo Wetzels (eds.) *Romance Languages and Linguistic Theory 2006*, John Benjamins, Amsterdam.

Doetjes, Jenny, Paz González (eds.), 2006, *Romance Languages and Linguistic Theory 2004*, Amsterdam, John Benjamins.

GALR 2005 − *Gramatica limbii române*, Valeria Guţu-Romalo (coord.), vol. I, II, Bucureşti, Editura Academiei Române.

GLR 1966 − *Gramatica limbii române. Vol II. Sintaxa*, Al. Graur, M. Avram, L. Vasiliu (coord.), ed. a II-a, Bucureşti, Editura Academiei Române.

Kayne, Richard, 1994, *The Antisymmetry of Syntax*, Cambridge, MIT Press.

Kratzer, Angelika, 1988, "Stage-level and Individual-level Predicates", în Bach, Kratzer, Partee (eds.) 1988: 147−222.

Krause, Cornelia, 2001, *On Reduced Relatives with Genitive Subjects*, teză de doctorat, MIT.

Lecarme, J., 2005, "Tense and modality in nominals", comunicare prezentată la *Time and Modality*, Université Paris 3 & Paris 7, 8-10 decembrie, 2005.

Musan, R., 1995, *On the Temporal Interpretation of Noun Phrases*, teză de doctorat, MIT.

Nordlinger, R., L. Sadler, 2003, "Finite Noun Phrases", disponibil on-line la adresa: http://privatewww.essex.ac.uk/~louisa/newpapers/finitefinal.pdf

Sadler, L., R. Nordlinger. 2001. "Nominal tense with nominal scope: A preliminary sketch", *Lexical Functional Grammar (LFG)*, Stanford, CA, CSLI Online Publications.

Sleeman, Petra, 2007, "Prenominal and Postnominal reduced relative clauses: Arguments against unitary analyses", *Bucharest Working Papers in Linguistics*, IX, 1, p. 5−16.

de Vries, M., 2002, *The Syntax of Relativization*, teză de doctorat, University of Amsterdam. Published by LOT, Utrecht.

Tonhauser, J., 2006, *The Temporal Semantics of Noun Phrases: Evidence from Guaraní*, teză de doctorat, Stanford University, ms.

The Temporal Interpretation of Adnominal Participles

The paper addresses the issue of the temporal interpretation of adnominal past participles in Romanian. Starting from the research in the area of the temporal interpretation of nominals, the paper highlights the mutual influence between the head nominal and the modifying past participle as regards temporal interpretation. On the one hand, the semantics of the past participle may locate the three times

BDD-V808 © 2010 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)

associated with nominal temporal interpretation: i) the time of the nominal predicate, ii) the time of the possessive relation or iii) the time of existence of the entity denoted by the nominal in question (cf. Musan 1995, Lecarme 2005 a.o.). On the other hand, from the three aforementioned times, only the third one affects the temporal interpretation of the adnominal participle in that a past time of existence of the entity denoted by the nominal head triggers a past interpretation of the modifying past participle.

BDD-V808 © 2010 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 22:57:48 UTC)